

TORONTÁLI KÖZLÖNY.

Egyesült „Felső Torontai“ és „Kikindai Közlöny“.

P O L I T I K A I L A P.

Megjelenik kettőn, szerdán, pénteken és vasárnap.

A népoktatás.

Nagy-Kikinda, 1898. febr. 26.

A közoktatási budget is ad acta került. A program, a melyet Wlasics a maga tárcájáról adott, és a vita, mely a programot meglehetősen beható méltánylás alá vonta, körülbelül kidomborított minden vonást, mely a magyar közoktatásügyre jellemző. Ma tehát e program és a nyomában kifejlődött vita révén — hogy modernül szóljunk — res judicataival állunk szemben ezen a téren is és így megformálhatjuk a végleges nézeteket közpályzatunknak erről a legfontosabb ágáról.

Mint mindig, a kultusz budgetnek ezuttal is megvolt a maga vörös fonala. Hála az égnek, hogy ez a vörös fonál ezuttal nem az egyházpolitika volt. Egy évtizeden át ugyiszólva egyébről sem beszéltek, mint erről s ha végre ma más dűlőre csaptak át, annak kettős okát látjuk.

Az első a kormány érdeme. A pacifikáció feladatát komolyan vette s el tudta érni azt az eléggé nem méltányolható eredményt, hogy a mélyreható gyökeresen restauráló egyházpolitikáért ma már legfőlebb csak azokban van keserűség, a kiknek ez a keserűség a politikai exisztencia feltétele. A második ok az, hogy az egyházpolitikai campagne óta mind élesebben domborodtak ki azok a közoktatásügyi feladatok, a melyekről hébe korba esett ugyan szó a parlamentben is, de a melyeknek megoldásában a sulypont e tiz év folyamán egészen a közoktatásügyi kormányzat belátására és hazafiságára volt bízva. E két nyomós ok együttes hatása, hogy tartalmasabb, lelkesebb s eredményesebb közoktatásügyi vitánk, mint ez a legutolsó, tiz esztendő óta nem volt.

Es helyesen történt, hogy ez a vita tetőtől-tetőig sorra vette a közoktatás minden ágát. Tenni való van minden régióban s ha egyetlen talpalatnyi terrenum is kikerüli vala a figyelmét, a közoktatás egyöntetű hatása — ki tudja: nem látta volna e kárát ennek?

Am ha egyik ágazat a másiknál és a többinél bővebb, aggodóbb és mélyrehatóbb méltánylásban részesült, nem természetes-e? Merült-e föl egyetlen hang is, a mely megróttá volna, hogy ennél a közoktatási budgetnél a népoktatást uralta minden szónok, az antiszemitaságban kéjelgő Mócsyn és a privát rokoni ügyekben vigéckedő Várossy páterén kívül? Ellenkezőleg; meghallgatásra, osztatlan figyelemre csak azok találtak és tarthattak számot, a kik közoktatásügyünknek ezt a fonalt szőtték tovább: a kik általános kulturális és különleges nemzeti szempontokból egyaránt a népoktatás gondos művelését, feladatainak nagy horderejét helyezték az előtérbe.

A felsőbb és középköztetés terén, hiszen tenni való van itt is. De ki tagadhatja, hogy a kulturának ez a két melege már rendben van, sokkal inkább rendben, mint a népoktatásé? Szervezetük, működésük iránya, az erők, a melyek művelik, benne vannak már a rendes mederben. Ezen a mederen is van még szabályozni való, kétségtelen. De hol van ettől a közoktatás népoktatási része, a melynek legtöbb helyütt még csak rendes meder sincsen.

Avagy itt van egy sokkal fontosabb körülmény is. A szocializmus világfelfogató tanaival szemben sorompóba hívjuk a közoktatást is. Helyes. Csak hogy ha sikerrel akarjuk-e modern nyavalya ellené-

ben a közoktatást érvényesíteni, annak melyik ágára helyezük a sulypontot?

Az élet maga megadja az utmutatást.

A kit a népiskolán kívül sorsa részeseit még középiskolai, vagy éppenséggel felsőbb oktatásban is, ha azt a rossz népiskola ferde irányba terelte, a következő iskolák még korrigálhatnak rajta. Ellenben a nép gyermeke, a mely az elemi iskolából egyenesen beleveti magát az élet küzdelmébe, az egész életén magán viseli azt a bélyeget, a mit lelkületére, szívére, egész kedélyvilágára az ő egyetlen iskolájának: a népiskolának helyes, vagy helytelen iránya és szelleme nyomott.

Az élet utmutatójával parallel ott van egy másik szomorú tapasztalat. A nép gyermeke teszi ki azt a talajt, azt a pigra masszát is, mely elsőnek és csak nem egészében reagált a Várkonyi-rendszernek, elannyira, hogy már a szociális mozgalmaknak ugyiszólva legelején föltépi az ingét és meztelen mellél áll ki a neki szegzett szuronyoknak.

Soha bőlebb és hazafiasabb cselekedet, mint a mit a törvényhozás ezuttal művelt. Csak jó, egészséges, helyes irányú népoktatás terelheti el a népet az új idők bomlasztó áradata elől; csak a lelkiismeretes népoktatás vértelmezhet körül a sziveket ilyen romboló tanoknak befogadása ellen.

H I R E K.

Nagy-Kikinda, 1898. febr. 26.

A szabadság ünnepének előkészítése javában folyik a kaszinóban. A bizottság ez alkalommal két ünnepélyt is tervez, — az egyiket délelőtt a városháza nagytermében, a másikat este a kaszinóban. A városházán tartandó ünnepség, mint halljuk, áll hazafias énekből, a mely célra egy nagyobb kar alakul meg, — továbbá lesz ünnepi beszéd, szavaltat és egy a nagy időket méltató felolvasás. Este a kaszinó tagjai részére, a melyen a hölgyek is részt vesznek, bankett lesz. Miután nem lehet kifogásunk az ellen, hogy a bankettet a kaszinó az idén, egyrészt a nőkre, másrészt a helyiség kicsiny voltára való tekintettel szeparatistikusan rendezzi, annak a közönségnek a belevonása nélkül, mely erre a napra eddig mindig feljárt a kaszinóba lelkesedni, azért igen kívánatos, hogy más részről is induljon meg mozgalom esti ünnepély rendezésére, — hadd legyen alkalma ezen a napon mindenkinek lelkesedni, a kiből magyar érzés lakozik.

Adományok az inségesekeknek. A hatóságoknak és egyesületeknek kiadott gyűjtőveken újabb a következő adományok folytak be a kikindai inségesek részére: Jankó, Agoston 5 frt; Fésüs Albert, Erős Armin, Lovász György, Linszter János 50—50 kr; Popp János, Tabakovits Iván 1—1 fr; Vlachovits György 2 fr; R. M. 20 kr; Schmidt Ende 1 fr; Tolveth Ferenc 20 kr; Marosy Mózes, Stefanovics Albert, Kaiser Nándor, Hollendonner Urban, 25—25 kr; Szigl László Fehér Ernő 30—30 kr; Iktics Sándor 50 kr; Kropf Ödön 50 kr; Lombay Imre 1 fr; Salgai Kálmán 30 kr; Bayer Alajos, Cserépy György 1—1 fr; Stole Adolf 3 fr; Löw Gyula 1 fr; Stein Ottó, Koller Péter, István János, Fodor Pál, Szeiler Miklós, Regnác Antal, Horváth Pál, Gombár P., Vanyek András; Kecskeméti Agoston, Komarek Antal, Régoitka Antal, Liszta Szevefőzár, Ninkovics Szvetisztáv, Göltér Frigyes, Piki József, Jeránt Péter, Komarek Antal, Moldvai Lajos, Aragyanszki Szlavko; Panatovics Dusan, Kapris Pál, Schrubár Tamás, Madarász Tamás 50—50 kr; Deutch Sándor 1 fr. — Szerb jótekonny négylet 10 fr.

A Népkerti bizottság szerdán délután ülést tartott. A gyűlésen bemutatták az 1897. évi zárszámadásokat, a melyek a következő eredményt tüntetik fel:

Bevétel: 1515 frt 33 kr

Kiadás: 1492 frt 38 kr

Maradvány: 22 frt 95 kr

A számadások Sziller Károly és anovits Mihály bizottsági tagoknak adattak ki megvizsgálás céljából. A bizottság azután jegyzőkönyvi köszönetet szavazott Nikolics Miklósnak; a Népkert kezelőjének odaadó buzgó fáradozásáért. Köszönetet mondott továbbá a gőzmalomnak, a miért az utak megjavítására bőven és ingyen adott salakot. Elhatározta a bizottság, hogy megkeresi a városi képviselőtestületet a Népkertben feállítandó telefon tájélező állomás létesítése céljából. A folyó évi munkálatokhoz most egyelőre 400 frtot utalványozott a bizottság.

Egy nagy pör vége. Ezelőtt 14 évvel báró Szentkeresztty és gróf Haller az itteni törvényszéknél pört indítottak a gróf Gyulai család ellen, melyben, egy a 18. századból származó végrendelet alapján visszakövetelték a Gyulai családtól a sárafalvi nagy-ösi és nyérei uradalmakat, egyúttal százazrekre menő összeget követeltek haszonélvönös címen. A pör folyamán a nevezett uradalmak mostani tulajdonosa, gróf Gyulai Adolf ugyanazon végrendelet valamint az ösiségi patens alapján mind a kétséget kizáró módon beigazolta a jogos birtoklást, a miért a bíróság minden három fokon a panaszosokat panaszukkal elutasította s így gróf Gyulai maradt a tulajdonos. A kuriai ítéletet a napokban hirdették ki a felek megbízott ügyvédeknek.

Adószaporulat — adótérítvény. Mint olvasóink előtt ismeretes, a kincstár városunk terhére előirt 83.803 frt 92 krt adószaporulat címen. A város ezen jogtalan előírás ellen védekezett, és a miniszter törülte az összeget, de ugyanakkor „a döntérimény” címére ismét előírta. A városi képviselőtestület most felségfolyamodványt nyújt iparkodik ettől a tehertől megszabadulni. Miután a város ezen törült adószaporulat után késedelmi kamatokat is fizetett, a miniszter a város felszólalására most a késedelmi kamatokat visszatérítette és utasította az adóhivatalt, hogy ezen a címen városunknak kerekesszám 14 ezer frtot fizessen ki.

A polgári delegesület folyó évi közgyűlését március hó 13-án délután 3 órakor tartja a róm. kath. népiskolában levő egyleti helyiségben.

Az óbessenyői bírói állás. Ó-Bessenyőn e hó 23-án tartotta Hadfy Károly járási főszolgabíró a Manyov János lemondása folytán üresedésbe jött albirói állásnak helyettesítés utján betöltését. A helyettesítési eljárás gyorsan végződött, mert néhány ellenzéki s mindenkor elégtelent képviselőn kívül a közbizalom Karaszof Rafael községi képviselő iránt fordult, ki szótöbbséggel helyettesítve lett.

A pénzügyigazgatóság köréből. A hivatalos lap pénteki száma közli, hogy a m. kir. pénzügyminiszter kaáli Nagy Akos Udvarhely vármegyei első alszámvevőt, a X. fizetési osztály harmadik fokozatába, végleges minőségű számellenőrré nevezte ki a nagy-becskereki pénzügyigazgatóság számvevő osztályához.

Tűz a menedékházban. A városi szegények menedékházában pénteken délután nagy riadalmat okozott a mestergerendé-

nak a kigyuladása. Az építkezés fogyatékosságából eredt tüzet a mestergerenda t. i. a kéményen meggy keresztül hamar lokalizálták és így a menedékház öreg asszonyainak és férfainak ijedtségén kívül nagyobb baj nem esett.

Szegény ember baja. Andrisz Ferenc nagy-szent-miklósi szegény ember nagy bajjal kuporgatta össze azt a kis pénzt, a min az ősz elején vett egy kis hizót. Nem csináltak ugyan nagy disznótort, de annál nagyobb örömmel szemlélte naponként mint füstölődik szép pirosra a sonka, és a kolbász a kéményben. Andrisznek ezt az örömet valami gonosz megirigyelte, mert a minap kora reggel a sonkáknak meg a füstölt husnak hült helyét találta. Ellop-ták. Hát volt szive valakinek szegény Andrisz uramat úgy megszomorítani. A csendőrség különben nyomoz a sonkák után.

Paraszt szocialista mozgalom. A mokrini szocialisták is mozgolódnak s erősen készülődnek a f. évi március 15-ére tervezett nagy gyülekezésre. A mokrini szocialisták száma, mint tudósítók írja, igen jelentékeny; különösen sokan csatlakoztak hozzájuk a nazarenusok közül, kik azonban visszatértek régi hitükköz a gör. kel. valláshoz, mert a nazarenusok békés hitelvét nem engedik meg a társadalmat fel-forgatni akaró szocializmust.

A kis-zombori fiatalság f. é. február hó 19-én a g a z d a s á g i o l v a s ó k ö r összes helyiségeiben, fényes és mindenben sikerült táncmulatságot rendezett a helyi „Emilia-kisdedővő” javára.

Vetőmagvak szállítása. A mint félhivatalosan jelentik, a kereskedelmi miniszter a földmívelési miniszter megkeresésére megújította a múlt ősszel engedélyezett kedvezményt, mely szerint a tavaszi vetőmagküldemények az államvasutak vonalán és a kezelésük alatt álló helyiérdekű vasutakon önköltségigileg szállíttassanak. Együttal elrendelte, hogy a többi helyiérdekű vasutak és egyéb magánvasutak igazgatóságait sürgősen megkeressék, hogy saját vonalaikon való hasonló kedvezményeket engedélyezzének. Ez az 50-60% viteldij engedménynek megfelelő kedvezmény mindenestre tetemes könnyítést jelent azoknak a gazdáknak, a kik messzebbfekvő vidékekről kénytelenek vetőmagot beszerezni.

Tüzek. Az elmúlt éjjel két tüzeset volt. Este 8 órakor a II. negyedben, hol Bartlinszky Jánosnak háza, istállója és kocsiszinje égett le. Bartlinszky a mentési munkálatnál égési sebeket szenvedett. Ejjélkor a szőlőkben Klar Ferenc kukorica-göréje égett.

C S A R N O K.

Szöke — Barna.

Péter (Kiveri a pipáját s nagyot só hajt.) Hejh, csak fortélyá van a lánybolondításnak, János öcsém!

János. Tudhassa, aki próbálta.

Péter. Én tudom. Elég vén vagyok hozzá, az ördögök már szérüt is csináltak a fejemen. Nézd. (Kopaszodó fejét mutatva.) De a szívem azért még mindig elég fiatal ahhoz, hogy visszaemlékezék egyre-másra.

Két szép lány volt a falunkban akkortájt. Az egyiknek szöke volt a haja, akárha csak az árvaleányt láttad volna a réti mezőn. Hogy hazakerültem, hosszú vándorlásomból, piszkálni kezdték az érzékeny oldalamat a legénypajtásaim:

— No a büszke Hamar Julesának a fejét csavard el, ha tudod, — hires!

— El is csavarom, mondtam.

— Kárt valasz a szándékkal! Mi már próbálkoztunk is vele.

János. De csak nem adta be a derekát erre az ijesztgetésre, Péter bátyám?

Péter. Volt is eszembe; tudtam mit csinállok. Azok a nádiverebek azt gondolták, hogy leány, leány: egyforma valamennyi. Pedig bizony jól megválogatta azokat a teremtfő! Hamar Julesának nehéz volt kitanulni az esze járását. Annak nom volt elég, hogy odamenjen hozzá az ember fia s azt mondja neki: Valamit érzek a szivemben utánad s ha nem találja meg nálad a szívem azt, amit keres, szólj, igaznak veszem a szavadat s másfelé fordítom a sorsom szekerét.

János. Talán rossz hire volt a lánynak?

Péter: Hm, a fehér liliomnak is feketé az árnyéka, mégis csak fehér liliom az! Melyik szép lánynak ne költenék rossz hírét? Nem volt a Julesa rossz, csak

urias természetű Szerette, ha sóhajtoztak az ablaka alatt, ha néha-néha könyvet hult lajtott a kezére a férfiszem. Ha a lábai elé vetette magát a legény s azzal fenyegetődzött: Megölöm magamat, ha nem hajlasz hozzám! Azt mondják, hogy ilyen teremtsékek a falunkban nincsenek. Vannak bizony most is. Kipallérozódttak s eső se mossa el a hitüket, hogy ez így van rendén. Az ilyeneknek aztán nem elég, ha bucsu-alkalmatossággal szépen a többi táncos közé portyáz az ember. Oda kell menni a cigány tövébe, hogy mikor az a fülebe riszálja, ő lehessen a legelső, ki oda kiáltja a többinek: hajb, hajb, (Kezeit összeverve.)

János: Ejnye, de belemelegedett, bátyám.

Péter: Sohse halunk meg! tyuhaj! ... Az ám János. Hát én kitanultam a Julesa természetét. Sóhajtoztam utána, ott jártam vele a táncot a cigány előtt s egyszer el is akartam magam emészteni érte.

János: Ne mondja!

Péter: Bántott a sor, hogy semmire se tudok menni azzal a leánynyal. Megpróbáltam az utolsót. Holdtölte volt éppen. Az udvaruk színe üstben ragyogott. A sárga violák illata átkérezkedett a kertből hozzánk, kik szólanul állottunk ott a pitvarajtóban. Ránéztem a Julesára, kívánatos volt az ajka s valami biztató láng lobogott a szemében. Légy az enyém, leány! — szoltam hozzá gyöngye szóval. Közelebb simultam hozzá, — ellökött magától. Ekkor előrántottam a pisztolyt, felhúztam a kakasát:

— Sirass hát el, ha mosolyogni nem

akarsz reám; — Mit gondolsz, Jancsi, mi történt aztán?

János. Csötörtököt mondott a pisztoly.

Péter. Dehogy, a kakas le se esett, hanem a leány oda hullott az ölembe — holdtöltekor, mikor az udvaruk színe üstben ragyogott.

János: Aztán feleségül vette hátyám?

Péter: Feleségül vettem öcsém, a — másikat a barnát, akinek nem voltak olyan fura gusztusai, de akinek a fajtájából jó feleség válik mindenkor. Ah-ó.

Nyilttér.)*

Foulard-selyemet 65 krtól 3 fnt 35 krig méterenként — japáni, chinai, stb. legújabb mintázatok és színekben, valamint tekete, fehér és színes Henneberg selyem 45 krtól 14 fnt 65 krig méterenként a legdivatosabb szövés, szín és mintázatban. Privat-fogyasztóknak postabér és vámmentesen valamint házhoz szállítva — mintákat pedig postafordulattal küldenek Henneberg G. (cs. k. udvari szállító) Zürichben. Magyar levelezés. Svájcba kétszeres levélbélyeg ragasztandó. 61 2

*) E rovatban közölttekért nem vállal felelősséget a szerk.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos: Dr. KISS KÁROLY.

Felvezünk

bármily állásu egyéneket, mindenütt, sorsjegyeknek részletfizetés melletti eladásához. Leg kedvezőbb jutalék feltételek.

Az Első magyar iparbank váltóüzlete BUDAPEST IV., Deák Ferenc-u. 5. sz.

Százéves
születésük alkalmából

előszeretettel

naponta a

Kathreiner-féle Kneipp-malátakávé.

Mentes a habkávénak egészségre ártalmas alkalmatlanságától. Egyedül a Kathreiner-féle malátakávé az, mely annak illatát és kedvelt ízét magában foglalja. A Kathreiner-féle malátakávé érvényes orvosság, könnyen emészthető, évek során át felfedezték és gyermekekre nézve egyaránt hasznosnak bizonyult. Legkiválóbb pótléka a habkávénak, valamint ajánlásra legmóltóbb vegyülete is annak. Tekintettel az egészségre és takarékosagra, a valódi Kathreiner-féle többé egy háztartásból sem szabad hiányoznia.

Óvás az értéktelen utánzatoktól.